

פרק האשה שנתארמלה

מתניתין

האשה שנתארמלה [שנתאלמנה] או שנתגרשה, ובאה לתבוע את כתובתה מבעלה או מיורשיו, היא אומרת: בתולה נשאתני והרי כתובתי מאתיים. והוא או יורשיו אומרים: לא כי, אלא אלמנה נשאתיך⁽¹⁾, וכתובתיך מנה⁽²⁾.

אם יש עדים, שיצאת האשה בשעת נישואיה בהינומא, וראשה היה פרוע כמנהג

הבתולות שיוצאות מביתן לחופה ושערן פרוע⁽³⁾, כתובתה מאתיים. אבל בלא עדים, הבעל נאמן⁽⁴⁾. ובגמרא יבואר.

רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אף אם יעידו רק על חילוק קליות שהיה בנישואיה כדרך הבתולות, הוא ראייה.

ומודה רבי יהושע — כמי שאומר לחבירו — שדה זו שאני מחזיק בה, של אביך היתה ולקחתיה הימנו. שהוא נאמן, אף בלא ראייה

1. החתם סופר הסתפק בגוונא שטענו היוורשים — "גררשה נשאך אבינו" ובכאי גוונא הרי נפסלת לכהונה, ואינם נאמנים לפוסלה לכהונה. האם אמרינן שמכיון שאינם יכולים לפוסלה לכהונה אינם נאמנים אף לממון. או דילמא — פלגינן דיבורא, ונאמנים רק לעניין הממון ולא לענין האיסור.

2. ומדובר ששטר הכתובה אבד, דאי לאו הכי, נעיין בשטר הכתובה כמה היה כתוב בו.

וכתבו התוספות — שכששטר הכתובה בפנינו אינו נאמן לטעון אלמנה נשאתיך במיגו שהיה טוען פרוע, אפילו למאן דאמר שהטוען אחר מעשה בית דין ואמר פרוע נאמן, משום שמיגו במקום עדים הוא, שהרי השטר סותר את דבריו. ומיגו במקום עדים לא אמרינן.

אך הר"ן כתב שלמאן דאמר שהטוען אחר מעשה בית דין נאמן, אכן יהיה הבעל נאמן לטעון אלמנה נשאתיך במיגו שהיה טוען פרוע, אפילו אי איכא עידי הינומא כנגדו.

וכתב הב"ח שסבר הר"ן שעדי הינומא אינם בירור גמור, ולכן מהני מיגו כנגדם, אך לעולם לא מהני מיגו נגד עדים.

ולפי באור זה, אפשר לומר שמודה הר"ן

לתוספות, במקום דאיכא שטר הכתובה, דחשיב מיגו במקום עדים. כיון שהשטר נחשב כעדים אף לדעת הר"ן.

3. הקשה הגאון רבי עקיבא אייגר — והלא אף קודם החופה כבר הייתה אשת איש, ומדוע התירוה ללכת בגילוי ראש?

ודקדק מדברי רש"י — שרק בזמן החופה היו מגלים את ראשה, וגם אז לא היו מגלים את כל הראש אלא רק "שערה על כתפיה", כלומר — לא את כל השער רק את קצהו. ודבר זה מותר מעיקר הדין, כמבואר ברמ"א (אורח חיים סימן עה").

4. וכתב הרא"ש, שנאמן אפילו בלא שבועה, למרות שלכאורה מודה במקצת הוא, שהרי הודה שחייב לה מנה, מכל מקום כיון שיש בכתובה שיעבוד קרקעות, אין נשבעים עליה, משום שאין נשבעים על כפירת שיעבוד קרקעות.

אך הרמב"ם (בפרק ז' מאישות, הלכה כ"ה) פסק שכשהבעל קיים נשבע שבועת התורה, משום שהודה במקצת הטענה.

והקשה עליו הראב"ד, והלא אין נשבעים על כפירת שיעבוד קרקעות?